

2022

SANSKRIT
(Honours)

Paper : SKT-HC-1016

[Classical Sanskrit Literature (Poetry)]

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Raghuvamśam)

(Marks : 15)

1. Answer any *three* of the following questions :

1×3=3

अधोलिखितानां त्रयाणां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) What is the name of the First Canto of the
Raghuvamśam?

रघुवंशमिति महाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य नाम किम्?

(b) Who was the first king of Raghu's race?

रघोः वंशे प्रथमः नृपः कः आसीत्?

- (c) Write the derivation of 'तितीर्षुः'.
'तितीर्षु' इत्यस्य व्युत्पत्तिं लेखनीया।
- (d) Write the व्यासवाक्य of 'पितरौ'.
'पितरौ' इत्यस्य व्यासवाक्यं लेखनीयम्।
- (e) What is the meaning of the term 'प्रणव' ?
'प्रणव' इति शब्दस्य कोऽर्थः ?
- (f) Fill in the blank :
रिक्तस्थानं पूरयत :
_____ फले लोभादुद्गाहुरिव वामनः।
2. Answer any one of the following questions : 2

निम्नलिखितानाम् एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्—

- (a) Who are the deities saluted by the poet in the first verse of the First Canto of *Raghuvamśam*?

'रघुवंशम्' इति महाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य प्रथमे श्लोके कयोः देवतयोः कविना स्तुतिः क्रियते?

- (b) Elucidate the idea contained in the following line :

निम्नलिखितस्य वाक्यांशस्य भावसम्प्रसारणं क्रियताम्—

मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः।

- (c) Write the name of a commentator of *Raghuvamśam*. Mention the name of the commentary also.

रघुवंशमिति महाकाव्यस्य एकस्य टीकाकारस्य नाम लिख्यताम्। टीकायाः नाम अपि उल्लिख्यताम्।

3. Write the qualities of the kings of Raghu's dynasty. 10

रघोः वंशस्य राज्ञां गुणान् वर्णयतु।

Or / अथवा

Write how did the king Dilipa accomplish the welfare of the subjects.

केन प्रकारेण राजा दिलीपः प्रजानां कल्याणं साधितवान्, लिखत।

UNIT—II

(*Kumārasambhavam*)

(Marks : 15)

4. Answer any three of the following questions : 1×3=3

अधस्तनानां त्रयाणां प्रश्नानामुत्तरं विधेयम्—

- (a) Write another name of Pārvatī.

पार्वत्याः अपरं नाम लिख्यताम्।

(Turn Over)

- (b) Write a Sanskrit synonym of 'जातवेदस्'.
'जातवेदस्' इति. अस्य संस्कृतसमार्थकशब्दः लिखत।
- (c) Write the correct answer—Kumārasambhavam is a महाकाव्य/गद्यकाव्य।
शुद्धमुत्तरं लिखत—'कुमारसम्भवम्' एकं महाकाव्यम्/गद्यकाव्यम्।
- (d) Who is 'Kumāra' in Kumārasambhavam?
'कुमारसम्भवम्' इत्यत्र 'कुमारः' कः?
- (e) Write the name of Pārvatī's father.
पार्वत्याः पितुः नाम लिख्यताम्।
- (f) What is the meaning of the term 'पतत्रिणः'?
'पतत्रिणः' इति शब्दस्य कोऽर्थः?

5. Answer any one of the following questions : 2
अधोलिखितानाम् एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्—

- (a) Who are referred by the terms 'मनोभव' and 'पिनाकी'?
'मनोभव' 'पिनाकी' चेति शब्दद्वयेन किं ज्ञायते ?

- (b) "इयेष सा कर्तुमवन्ध्यरूपताम्"—Who is referred here as 'सा'? How did she want to make her beauty meaningful?

"इयेष सा कर्तुमवन्ध्यरूपताम्"—अत्र 'सा' का? कथं सा रूपं सार्थकं कर्तुमैच्छत्?

- (c) Where did Pārvatī go for practising penance? By what name that place came to be known afterwards?

पार्वती तपश्चरितुं कुत्र गतवती? केन नाम्ना पश्चात् तत् स्थानं प्रसिद्धमभवत्?

6. Explain any two of the following verses : 5×2=10
अधोलिखितेषु श्लोकेषु द्वयोः व्याख्या कार्या—

- (a) यथा प्रसिद्धैर्मधुरं शिरोरुहैर्जटाभिरप्येवमभूत्तदाननम्।
न षट्पदश्रेणिभिरेव पङ्कजं सशैवलासङ्गमपि प्रकाशते॥
- (b) पुनर्ग्रहीतुं नियमस्थया तया द्वयेऽपि निक्षेप इवार्पितं द्वयम्।
लतासु तन्वीषु विलासचेष्टितं विलोलदृष्टं हरिणाङ्गनासु च॥
- (c) मुखेन सा पद्मसुगन्धिना निशि प्रवेपमानाधरपत्रशोभिना।
तुषारवृष्टिक्षतपद्मसम्पदां सरोजसन्धानमिवाकरोदपाम्॥

(6)

UNIT—III

(Kirātārjunīyam)

(Marks : 15)

7. Answer any three of the following questions :

1×3=3

अधोलिखितानां त्रयाणां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) In which place Pāṇḍavas were staying during their exile?

वनवासकाले पाण्डवाः कस्मिन् स्थाने स्थितवन्तः?

(b) What is the meaning of the term 'जिह्वा'?

'जिह्वाः' इति शब्दस्य कोऽर्थः?

(c) Derive 'आददे'.

'आददे' इत्यस्य व्युत्पत्तिं लिखत।

(d) Write the व्यासवाक्य of 'नयवर्त्म'.

'नयवर्त्म' इत्यस्य व्यासवाक्यं लिखत।

(e) Who was वनेचर?

वनेचरः कः आसीत्?

(7)

(f) What is the source of Kirātārjunīyam?

'किरातार्जुनीयम्' इति महाकाव्यस्य मूलग्रन्थः कः?

8. Answer any one of the following questions : 2

निम्नलिखितयोः एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्—

(a) Write the significance of the title of 'रघुवंशम्'.

'रघुवंशम्' इत्यस्य शीर्षकस्य तात्पर्यं विलिख्यताम्।

(b) What do you understand by 'मानवीं पदवीम्'?

'मानवीं पदवीम्' इत्यनेन किम् अवबोध्यते?

9. Examine the merits and demerits of Bhāravi's Kirātārjunīyam. 10

भारवेः किरातार्जुनीयमिति महाकाव्यस्य गुण-दोषान् विचारयतु।

Or / अथवा

Present the Vanecara's speech.

वनेचरस्य वक्तव्यम् उपस्थापयतु।

UNIT—IV
(Nīṭisatakam)
(Marks : 15)

10. Answer the following questions :

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

- (a) Who is the author of 'नीतिशतकम्'? 1
नीतिशतकस्य रचयिता कः?

Or / अथवा

- (b) Write the name of a Śatakakāvya which is not written by Bhartṛhari.

भर्तृहरिविरचितशतककाव्यानि व्यतिरिच्य अपरकविप्रणीतस्य एकस्य शतककाव्यस्य नाम उल्लेखनीयम्।

- (c) What type of people are regarded as burden on earth? 2
कीदृशाः जनाः भुवि भारभूताः भवन्ति?

Or / अथवा

- (d) Write two statements on fool as stated in the Nīṭisatakam.

नीतिशतकानुसारं मूर्खस्य सन्दर्भे वाक्यद्वयं लेखनीयम्।

- (e) According to Nīṭisatakam, how Gaṅgā flows? 2

नीतिशतकानुसारेण गंगा केन प्रकारेण प्रवहति?

Or / अथवा

- (f) Write two benefits of good company according to Nīṭisatakam.

सत्सङ्गति विषये नीतिशतकमनुसृत्य फलविधायकं वाक्यद्वयं लिखतु।

11. Translate any one of the following : 5

अधस्तनस्य एकस्य अनुवादः करणीयः—

- (a) अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः।
ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि तं नरं न रञ्जयति॥

- (b) वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरैः सह।
न मूर्खजनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि॥

- (c) दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्तये।
स्वानुभूत्येकमानाय नमः शान्ताय तेजसे॥

12. Write how भर्तृहरि praises विद्या. 5

केन प्रकारेण भर्तृहरिः विद्यां प्रशंसति, लिखत।

Or / अथवा

Explain :

व्याख्यायताम्—

विभूषणं मौनमपण्डितानाम्।

UNIT—V

(Origin and Development of Mahākāvya and Gītikāvya)

(Marks : 20)

13. Answer any two of the following questions :

10×2=20

अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम्—

(a) Present a discussion on Jaydeva's *Gīta Govinda*.

जयदेवस्य गीतगोविन्दमधिकृत्य आलोचनमेकम्
उपस्थाप्यताम्।

(b) Prepare a note on the Mahākāvya of Aśvaghōṣa.

अश्वघोषस्य महाकाव्यविषये एकः प्रबन्धः प्रस्तूयताम्।

(c) Discuss briefly about the Mahākāvya of Kālidāsa.

कालिदासस्य महाकाव्यविषये आलोचनीयम्।

(d) Write short notes on the following :

अधस्तनयोः संक्षिप्ता टिप्पणी लेखनीया—

माघ ; विल्हन।

(e) Show your acquaintance with भट्टिकाव्यम् and नैषधचरितम्.

भट्टिकाव्यं नैषधचरितं च इत्येतयोः परिचयम् उपस्थापय।

(f) Write briefly about origin and development of Sanskrit Gītikāvya.

संस्कृत-गीतिकाव्यस्य उत्पत्ति तथा विकासविषये संक्षेपेण एकः प्रबन्धः लेखनीयः।

★ ★ ★